

FOTO: ELISABETH DYBVIK KRISTIANSEN

PLANPROGRAM

Kommuneplanens samfunnsdel Tjeldsund kommune 2021-2033

VISJON

Sammen skaper vi livskraftige samfunn som fremmer vekst, opplevelse og folkehelse

INNHOOLD

1	Bakgrunn for planarbeidet.	2
1.1	Hva er kommuneplanens samfunnsdel?	2
1.2	Hva er et planprogram.....	2
1.3	Formål med planarbeidet	2
2	Planforutsetninger og overordnede rammer i arbeidet.	3
2.1	Nasjonale føringer.	3
	<i>Str. Meld. 18 (2016-2017) Bærekraftige byar og sterke distrikt</i>	3
	<i>Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpassning</i>	4
	<i>Rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging</i>	4
	<i>Meld. St. 15 (2017-2018) Leve hele livet</i>	4
	<i>Statlige planretningslinjer for samordnet bolig, - areal- og transportplanlegging</i>	4
	<i>Program for folkehelse</i>	4
	<i>Fylkesplan for Troms 2014-2025</i>	5
	<i>Regional planstrategi</i>	5
2.3	Kommunale føringer.	5
	<i>Kommunal planstrategi</i>	5
	<i>Folkehelseoversikten</i>	5
	<i>Det kommunale plansystemet</i>	6
3	Planprosessen	6
3.1	Organisering og framdrift	6
3.2	medvirkning	7
4	Kunnskapsgrunnlag og utredningsbehov.	8
4.1	FNs bærekraftsmål – rammeverk for samfunnsutvikling i Tjeldsund kommune.....	8
4.2	Hvor er vi og hvor vil vi?	9
	<i>Arealstrategi</i>	12
4.3	Videre utredningsbehov.	12
4.4	Utredninger som skal gjennomføres	13

PLANPROGRAM – KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL 2021-2033

1 BAKGRUNN FOR PLANARBEIDET.

Plan- og bygningsloven pålegger alle kommuner til å ha en samlet kommuneplan som består av en samfunnsdel med handlingsdel og en arealdel (jf. PBL §11-1). Kommuneplanen skal brukes strategisk som en oversiktsplan, og legge rammer for virksomhetens planer, og planer for bruk og vern av arealer i kommunen. Planleggingen skal stimulere og samordne den fysiske, miljømessige, økonomiske, sosiale, kulturelle og estetiske utviklingen av kommunen, og sikre befolkningens muligheter til påvirkning av kommunens utvikling. Planarbeidet bygger på vedtak av kommunal planstrategi i kommunestyret sak KST 161/20 den 9 desember. Planstrategien legger opp til at det skal utarbeides ny kommuneplan for Tjeldsund kommune, der kommuneplanens samfunnsdel har fått første prioritet.

1.1 HVA ER KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL?

Kommuneplanens samfunnsdel har en viktig rolle som verktøy for bedre og mer helhetlig planlegging for en bærekraftig samfunnsutvikling, strategisk styring, politisk styring og medvirkning. I samfunnsdelen skal det tas stilling til de langsiktige utfordringene og overordnede målsettinger for samfunnsutviklingen. Den vil også være grunnlaget for sektorenes planer og virksomheten i kommunen, og gi retningslinjer for hvordan kommunens egne mål og strategier skal gjennomføres i kommunal virksomhet og ved medvirkning fra offentlig og private aktører, samt innbyggere.

1.2 HVA ER ET PLANPROGRAM

Alle regionale og kommunale planer, og for reguleringsplaner som kan ha vesentlige virkninger for miljø og samfunn, skal det som et ledd i varslingsplan oppstart utarbeides et planprogram som grunnlag for planarbeidet (jf. PBL §4-1). Planprogrammet er på mange måter en «plan for planen» ved at det skal gjøres rede for formålet med planarbeidet, planprosessen med frister og deltakere, opplegget for medvirkning og behovet for utredninger. Hensikten er å legge til rette for en åpen planprosess som sikrer bred og hensiktsmessig medvirkning og involvering fra alle berørte parter gjennom hele prosessen. I tillegg er det et mål om å skape en kommuneplan som er godt forankret i hele kommunen. Forslag til planprogram skal sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn samtidig med varslingsplan oppstart. Høringsfrist skal være minimum seks uker.

1.3 FORMÅL MED PLANARBEIDET

Formålet med planarbeidet er å lage ny samfunnsdel for perioden 2021-2033. Det er også et viktig formål å styrke kommuneplanens samfunnsdel som et strategisk styringsverktøy for den nye kommunen. Skal samfunnsdelen fungere som et politisk styringsverktøy må kommunestyrets innsatsområder legges til grunn tidlig i kommunestyreperioden. Hvis samfunnsdelen skal videreføres fra den ene kommunestyreperioden til den andre, anbefales det at nytt kommunestyre likevel vedtar planen på nytt. Selv om perspektivene i samfunnsdelen er langsiktige, må innsatsområdene og mål hele veien følge de politiske prioriteringene i kommunestyret.

2 PLANFORUTSETNINGER OG OVERORDNEDE RAMMER I ARBEIDET.

Kommuneplanens samfunnsdel skal utarbeides etter plan- og bygningsloven. Lovens formål er å fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner. I tillegg skal loven sørge for at universell utforming ivaretas i planleggingen sammen med hensyn til barn og unges oppvekstvilkår. I planarbeidet skal kommunen ivareta både kommunale, regionale og nasjonale interesser og oppgaver ved å legge statlige og regionale føringer til grunn i arbeidet med samfunnsdelen. Dette er føringer i form av lover, forskrifter, retningslinjer, veiledere, planer og strategier.

2.1 NASJONALE FØRINGER.

Hvert fjerde år utarbeides det et dokument med nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. Dette skal sikre at nasjonale interesser blir ivaretatt i planleggingen på regionalt og kommunalt nivå, og for å fremme en bærekraftig utvikling av hele landet. Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023 presiserer at Norge i dag står ovenfor fire store utfordringer.

1. Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
2. Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
3. Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
4. Å skape et trygt samfunn for alle.

For å håndtere disse utfordringene har de regionale og kommunale myndighetene sentrale oppgaver, hvor planlegging er et av de viktigste verktøy. Planlegging blir viktig for å oppnå en mer bærekraftig, brukerorientert, effektiv og resultatorientert offentlig sektor. Regjeringen har bestemt at FNs 17 bærekraftsmål skal være det politiske hovedsporet for å møte utfordringene og bærekraftsmålene skal derfor være en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen.

STR. MELD. 18 (2016-2017) BÆREKRAFTIGE BYAR OG STERKE DISTRIKT

De nasjonale forventningene viderefører politikken fra stortingsmeldingen *Bærekraftige byar og sterke distrikt*. Stortingsmeldingen er en overordnet melding som forteller hvilken retning regjeringen mener er den rette å gå for å oppnå en bærekraftig utvikling av byene og tettstedene, distriktene og regionene. Det er gjennom nærheten til innbyggerne og næringslivet at kommunene kan yte fordeler for å bli en pådriver i samfunns- og næringsutviklingen

STATLIGE PLANRETNINGSLINJER FOR KLIMA- OG ENERGIPLANLEGGING OG KLIMATILPASNING

Retningslinjene skal sikre at kommunene prioriterer arbeidet med å redusere klimagassutslipp, og bidrar til at klimatilpasning ivaretas som hensyn i planlegging etter plan- og bygningsloven. Det skal sikre en mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging i kommunene. Kommunene må bruke et bredt spekter av sine roller og virkemidler i arbeidet med reduksjon av klimagassutslipp og klimatilpasning, og bidra til avveining og samordning når utslippsreduksjon og klimatilpasning berører eller kommer i konflikt med andre hensyn eller interesser.

RIKSPOLITISKE RETNINGSLINJER FOR BARN OG PLANLEGGING

Formålet med de rikspolitiske retningslinjene er å styrke barn og unges interesser i planleggingen. Retningslinjene viser også til nasjonale mål om å sikre et oppvekstmiljø som gir barn og unge trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger, og som har de fysiske, sosiale og kulturelle kvaliteter som til enhver tid er i samsvar med eksisterende kunnskap om barn og unges behov. Kommunen har ansvar for å sikre barn og unge de tilbud og muligheter som samlet kan gi den enkelte utfordringer og en meningsfylt oppvekst, uansett bosted og sosial og kulturell bakgrunn.

MELD. ST. 15 (2017-2018) LEVE HELE LIVET

Reformen «leve hele livet» skal bidra til at eldre kan mestre livet lengre, ha trygghet for at de får god hjelp når de har behov for det, at pårørende kan bidra uten at de blir utslitt og at ansatte kan bruke sin kompetanse i tjenestene. Reformen har som hovedfokus å skape et mer aldersvennlig Norge, og finne nye innovative løsninger på de kvalitative utfordringene knyttet til aktivitet og fellesskap, mat og måltider, helsehjelp, sammenheng og overganger i tjenestene. Reformen er overordnet, og selv om den er særlig rette mot helse- og omsorgssektoren må alle sektorene bidra til å skape et mer aldersvennlig samfunn.

STATLIGE PLANRETNINGSLINJER FOR SAMORDNET BOLIG, - AREAL- OG TRANSPORTPLANLEGGING

Hensikten med retningslinjene er å oppnå en samordning av bolig, - areal- og transportplanlegging. Planlegging av arealbruk og transportsystem skal fremme samfunnsøkonomisk effektiv ressursutnyttelse, god trafiksikkerhet og effektiv trafikkavvikling. Utbyggingsmønster og transportsystem bør fremme utvikling av kompakte byer og tettsteder, reduserer transportbehovet og legge til rette for klima- og miljøvennlige transportformer. Praktisering av retningslinjene må tilpasses lokale forhold.

PROGRAM FOR FOLKEHELSE

I 2017 startet en tiårig satsning på kommunalt folkehelsearbeid som skal bidra til langsiktig styrking av kommunens arbeid med å fremme befolkningens helse og livskvalitet. Barn og unge, psykisk helse og rusforebygging er sentrale tema. Programmet legger til rette for en kunnskapsbasert utvikling av arbeidsmåter, tiltak og verktøy, samt stimulere til samarbeid mellom kommunesektoren og forskningsmiljøer om utviklingsarbeid. Tjeldsund kommune er pilotkommune sammen med Harstad, Kvæfjord og Ibestad kommune. Prosjektet heter «systematisk tverrfaglig utviklingsarbeid for ungdom i Sør-Troms», og er valgt ut på bakgrunn av forrige folkehelseoversikt som viste et stort frafall i videregående skole og utfordringer i psykisk helse blant unge. Program for folkehelse skal forankres i kommunens planer, og alle tiltak som utvikles vil evalueres over tid.

2.2 REGIONALE FØRINGER.

FYLKESPLAN FOR TROMS 2014-2025

Fylkesplanen for Troms har som formål å etablere et felles og omforent grunnlag for den strategiske utviklingen av Troms fylke. Som en regional plan skal den legges blant annet legges til grunn for kommunal planlegging og virksomhet i regionen. Siden det nye fylket Troms og Finnmark ikke har vedtatt egen overordnet plan, forholder Tjeldsund kommune seg til Fylkesplan for Troms inntil ny plan foreligger. Fylkesplanen for Troms er et konsentrert dokument som har fokus på langsiktige prioriteringer, mål og strategier, og følgende gjennomgående tema er vektlagt;

- Nordområdene
- Næring og kompetanse
- Senterstrategi
- Folkehelse

REGIONAL PLANSTRATEGI

Den regionale planstrategien skal gi politisk prioritering av planinnsatsen i Troms og Finnmark, og bidra til å styrke fylkeskommunens rolle som samfunnsutvikler. Dette skal skje i samarbeid med kommuner, statlige organer, sametinget, organisasjoner og institusjoner som blir berørt av planarbeidet. Sammenslåingen av Troms og Finnmark fylkeskommuner har medført at prosessen med regional planstrategi har blitt noe avkortet og ført til at planstrategien ikke vil bli vedtatt før i mars 2021. Etter vedtak av regional planstrategi vil Tjeldsund kommune legge denne til grunn i egne planer og planarbeid.

2.3 KOMMUNALE FØRINGER.

KOMMUNAL PLANSTRATEGI

Formålet med kommunal planstrategi er å sette fokus på de planoppgaver kommunen bør starte opp eller videreføre for å legge til rette for en positiv utvikling i kommunen. Kommunestyret i Tjeldsund kommune vedtok kommunal planstrategi for perioden 2020-2024 på møtet den 9 desember i sak KST 161/20. Planstrategien legger opp til full revisjon av kommuneplan, der samfunnsdelen har fått første prioritet.

FOLKEHELSEOVERSIKTEN

I folkehelseloven §5 heter det at alle kommuner skal ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen, samt de positive og negative faktorene som påvirker denne. Oversikten skal være skriftlig og identifisere folkehelseutfordringene i kommunen, herunder vurdere konsekvenser og årsaksforhold. Kommunen skal være særlig oppmerksom på trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale eller helsemessige problemer eller forskjeller. Med bakgrunn i systematisk lokal kunnskapsinnhenting skal folkehelseoversikten danne grunnlaget for kommunens planlegging og prioritering av strategi, mål og tilhørende tiltak. Folkehelseoversikten for Tjeldsund kommune ble utarbeidet gjennom året 2020. Dette er det første oversiktsdokumentet for den nye kommunen, og det mangler fortsatt noe av datagrunnlaget. Dokumentet vil derfor oppdateres etter hvert som data

blir tilgjengelig. I tillegg til statistisk kunnskap har det blitt gjennomført flere møter med alle aktuelle enheter for å innhente den erfaringsbaserte kunnskapen. Dokumentet er en stor del av kunnskapsgrunnlaget for den videre overordnede planleggingen.

DET KOMMUNALE PLANSYSTEMET

Samfunnsdelen skal være et retningsgivende og tydelig styringsdokument med klare føringer for oppfølgende planer og tiltak. Det skal utarbeides en handlingsplan som kobles sterkt sammen med økonomiplan, for å koble planer og økonomi sammen på en hensiktsmessig måte. For at kommunen skal være i bedre stand til å gjennomføre endringer eller handle raskt om behovet tilsier det er det ønskelig å bygge opp et rullerende plansystem. Det vil derfor løpe to planhjul – Årshjulet og fireårshjulet. I kommunal planstrategi skal kommunestyret hvert fjerde år ta stilling til om kommuneplanen skal revideres, vurdere behovet for andre sektorplaner og utgående planer. Alle kommunale planer som utarbeides skal ha en handlingsdel, og årlig skal det skje en rullering av handlingsdelene i forbindelse med rullering av økonomiplan, årsbudsjetter og årsmeldinger. Vi ønsker å bygge opp et plansystem som vil legge et godt grunnlag for den politiske styringen og den administrative oppfølgingen framover, og det er derfor viktig at arbeidet med samfunnsdelen er forankret både politisk og administrativt. Planprosessen skal skape en arena for overordnede diskusjoner om utviklingen av Tjeldsund kommune og legge til rette for aktiv medvirkning fra innbyggere, næringslivet og organisasjoner.

3 PLANPROSESSEN

Oppstart av planarbeidet varsles samtidig som forslag til planprogram legges ut til høring, og gjøre elektronisk tilgjengelig på nett. Fristen for å gi uttalelse skal være minst seks uker. Etter at planprogrammet har vært på høring, og innkomne uttalelser har blitt gjennomgått, fastsettes endelig planprogram av kommunestyret. Fastsatt planprogram vil ligge til grunn for videre arbeid med kommuneplanens samfunnsdel.

3.1 ORGANISERING OG FRAMDRIFT

Administrativt er planarbeidet forankret i rådmannens ledergrupper, og prosjektleder er kommuneplanlegger i Tjeldsund kommune som tilhører enhet for infrastruktur og samfunn. Rådmannens ledergruppe har satt sammen en prosjektgruppe hvor de fleste enheter er representert. Dette fører til et bredt og tverrsektorielt arbeid.

Politisk er planarbeidet forankret i Planutvalget.

Framdrift	Dato
Forslag til planprogram og varsel om planoppstart legges ut på høring og offentlig ettersyn	Januar 2021
Kommunestyret vedtar planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2021-2033	April 2021
Innbyggermedvirkning	Mai – juni 2021
Utarbeidelse av planutkast, drøfting og dialog	April – september 2021
Bearbeiding av innspill	Juli – august 2021
Utarbeidelse av planutkast, drøfting og dialog	Juli – oktober 2021
Kommunestyret legger kommuneplanens samfunnsdel 2021-2033 ut på høring og offentlig ettersyn	September 2021
Endelig vedtak av kommuneplanens samfunnsdel	November 2021

3.2 MEDVIRKNING

Tjeldsund kommune ønsker å legge til rette for at flest mulig innbyggere og relevante aktører nås og gis anledning til å delta, samt at de ønsker å delta i kommuneplanprosessen. Kommunen skal legge til rette for at næringsaktører, interesseorganisasjoner og sektormyndigheter kan delta aktivt i planprosessen. Medvirkningsforaene vil være åpne møter, medvirkningsverksteder, spørreundersøkelser og mindre aktørmøter. Det legges opp til møter både i kommunesenteret Evenskjer, men også ute i bygdene ved hjelp fra kommunedelsutvalgene. Kommunen har god erfaring med bruk av sosiale medier for å nå ut til befolkningen, og informasjonskanaler som kommunens nettside og Facebook-side vil bli tatt i bruk under prosessen.

Barn og unge er en viktig medvirkningsgruppe som skal involveres. Dette skal gjennomføres med undervisningsopplegg og digitalt via Barnetråkk. Ungdomsrådet vil spille en stor rolle for å nå ut til kommunens ungdommer.

Vi står i dag i en pandemi som er en utfordrende situasjon for mange. Vi går en noe usikker tid i møte, men i løpet av pandemien har vi blitt flinkere til å ta i bruk digitale verktøy. I medvirkningsprosessen vil digitale verktøy bli viktige, men vi vil hele tiden vurdere situasjonen, og arrangere møter og workshoper etter hvert som det åpnes for dette. Kommunen har et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, og for grupper og interesser som ikke er i stand til å delta direkte skal kunne sikres gode muligheter for medvirkning på annen måte. I medvirkningsprosessen vil kommunen arbeide aktivt for å nå ut til eldre, representanter for samiske interesser, barn og unge samt personer med nedsatt funksjonsevne.

HVORDAN BLIR INNSPILLENE BEHANDLET?

Innspill som kommunen mottar, blir lagret på kommunens saksbehandlingssystem. Innspillene følger saken, og vil derfor bli offentlig tilgjengelig. Innspill som gjelder innholdet i planprogrammet, vil bli oppsummert og vurdert før planprogrammet legges fram for kommunestyret og fastsettes. Andre

innspill til planen vil bli oppsummert og vurdert i det videre planarbeidet. De endelige vurderingene vil ikke framkomme før planforslaget blir lagt fram for politisk behandling. Det vil ikke sendes ut svar til den enkelte, men resultatet vil framkomme av planforslaget og den politiske behandlingen.

4 KUNNSKAPSGRUNNLAG OG UTREDNINGSBEHOV.

Vi planlegger for å redusere tilfeldigheter og for å unngå å basere vårt faglige arbeid på intuisjon når det er mulig å bygge på kunnskap. Planprosesser må bygges på kunnskap om faktiske forhold, hvilke prosesser som er i gang, hvordan ulike prosesser påvirker den situasjonen man ønsker å planlegge for, hvilke aktører som er involvert og hvilke interesser de har osv. Dette er forhold som løpende endrer seg, og det gir ikke grunnlag for sikker kunnskap. Derfor er en viktig del av planleggingen å undersøke og forstå hvilke ulemper og fordeler de ulike alternativene har og ikke minst hvem det er fordeler og ulemper for. Med bakgrunn i slike vurderinger og analyser kan det tas valg, basert på de verdier beslutterne har.

4.1 FNs BÆREKRAFTSMÅL – RAMMEVERK FOR SAMFUNNSUTVIKLING I

TJELDSUND KOMMUNE

FNs 17 bærekraftsmål er globale mål som ser miljø, økonomi og sosial utvikling i sammenheng, og skal være et overordnet rammeverk for samfunnsutviklingen i Tjeldsund. Oppfølgingen av målene innebærer en helhetlig tilnærming til framtidig oppgaveløsninger i kommunen. Noen av målene er åpenbare, mens andre er mindre åpenbare. Tjeldsund kommune er i dag i gang med å analysere målene for å definere hvordan kommunen kan bidra til måloppnåelse innenfor de ulike områdene. Dette gjøres i første omgang internt innad i administrasjonen, men skal forankres politisk og blant alle ansatte og innbyggere. Tjeldsund kommune mener alle målene er viktige, og henger sammen. Det er likevel slik at noen mål er mer aktuelle i den lokale konteksten sett i sammenheng med vårt utfordringsbilde, og vil derfor få et større fokus i samfunnsplanen.

4.2 HVOR ER VI OG HVOR VIL VI?

Tjeldsund kommune har i dag 4216 innbyggere. Alderssammensetningen fordeler seg som i tabellen nedenfor. Befolkningsframskrivninger for 2050 viser en lav befolkningsvekst. Ser vi nærmere på tallene er det befolkningen over 65 år som øker betraktelig, mens det er nedgang i både den yrkesaktive gruppen (20-64 år) samt befolkningen som er under 19 år.

Alder	2010	2021	2050	Prosentvis endring (2021-2050)
0-19 år	902	826	758	-10,8 %
20-64 år	2404	2242	2051	-9 %
65 år og eldre	894	1148	1446	21 %
Totalt	4200	4216	4255	0,9 %

Tabell 1. SSB.no (<https://www.ssb.no/statbank/table/12882/tableViewLayout1/>) tredelt aldersinndeling.

Planarbeidet må ta utgangspunkt i den demografiske utviklingen, og den vil påvirke de langsiktige strategiene og veivalg i planleggingen i Tjeldsund kommune fremover. Økningen av antall eldre og nedgangen av antall yngre gir kommunen noen utfordringer. Vi får flere pensjonister som må forsørges av færre yrkesaktive, noe som vil få konsekvenser for alderspensjon, helsetjenestene og eldreomsorgen. I arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel må vi sammen finne strategier og mål som kan bidra til en bærekraftig og positiv utvikling av Tjeldsund.

Utfordringene som kommunen står ovenfor handler også i stor grad om å ta bedre i bruk de eldre som ressurspersoner, og å legge til rette for at deres kunnskap og engasjement blir tatt i bruk og deles i samfunnet. Den demografiske utviklingen vil påvirke helse- og omsorgssektoren i stor grad, og det vil være viktig at sektoren har et oppdatert planverk for å møte de nåværende og framtidige utfordringene. Det er vedtatt gjennom kommunal planstrategi for Tjeldsund kommune 2020-2024 at det skal utarbeides en kommunedelplan for helse og omsorg som vil fungere som en helhetlig helse- og omsorgsplan. Økt etterspørsel etter både institusjonsplasser og hjemmetjenester, samt utfordringer med rekruttering av relevant fagkompetanse er blant utfordringene som vil få konsekvenser for tjenestetilbudet. I arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel må det framtidige behovet for hjemmetjenester og institusjonsplasser kartlegges, og det må utarbeides strategier og settes mål for økt rekruttering av fagkompetanse til sektoren. Det vil være viktig å fokusere på å fortsette å øke kvaliteten i tjenestene, og sørge for samarbeid med brukerne for å ta bedre hensyn til det folk ønsker.

Kvalitetsreformen «Leve hele livet» er en overordnet reform som skal innarbeides i kommunens planverk, og tas med som et overordnet hensyn i utarbeidelse av alle kommunale planer. Helse- og omsorgssektoren er nå i gang med å kartlegge egne behov og utfordringer. Selv om reformen er særlig rettet mot helse- og omsorgssektoren, må alle sektorene i kommunen bidra til at vi får et mer aldersvennlig samfunn. «Leve hele livet» vil være et overordnet hensyn i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel, og vi må finne løsninger for hvordan reformen skal gjennomføres i kommunes organisasjon og i samfunnet.

«LEVE HELE LIVET»

«Leve hele livet» handler om å skape et mer aldersvennlig samfunn, og innebærer at både kommunen, næringslivet, lokalsamfunnet og organisasjonene må involveres for å finne gode løsninger sammen. «Leve hele livet» skal sikre alle innbyggere en god og trygg alderdom, noe som innebærer at kommunen må levere gode tjenester og tilbud, samt legger til rette for at de eldre får bidra som ressurser i lokalsamfunnet.

Folkehelseoversikten fra 2020 viser at Tjeldsund kommune har en del utfordringer innenfor ulike temaer som angår folkehelsen i befolkningen. Kommunen har en økende andel yngre som sliter med psykiske plager, overvekt blant unge, høy grad av diabetes samt muskel- og skjelettplager blant voksne, høy andel uføretrygdede og sosialhjelpsmottakere, samt et stort frafall fra videregående skole. Frafall fra videregående skole kan også være en faktor til at en andel av de yngre voksne i kommunen føler seg utenfor både utdanning og arbeid. I tillegg er den yrkesaktive delen av befolkningen i kommunen lavere enn landsgjennomsnittet, som i kombinasjon med den økende andelen eldre, kan bli utfordrende.

Tall fra NAV Tjeldsund viser at rundt 30 prosent av befolkningen i yrkesaktiv alder enten mottar arbeidsavklaringspenger fra NAV, er ufør eller sykemeldt. Dette er oppsiktsvekkende tall fordi det angår en stor del av befolkningen i kommunen. Årsakene kan være mange og sammensatte, og i kommuneplanens samfunnsdel skal vi finne løsninger for hvordan vi kan legge til rette for, og videreutvikle samarbeid på tvers av sektorer i kommunen, med næringslivet, frivillige organisasjoner og samarbeid i regionen. Målet må være å skape en bedre hverdag for mennesker som av ulike grunner står utenfor arbeidslivet og arbeide for at de som står utenfor arbeid skal klare å komme tilbake i arbeid igjen.

I barnehagene og skolene er det i dag god kapasitet, men i likhet med helse- og omsorgssektoren er rekruttering av fagkompetanse en utfordring. Rekruttering av personal med riktig kvalifikasjoner og kompetanse har en stor betydning for kvaliteten i det tilbudet som barn og unge får gjennom hele utdanningsløpet. Den demografiske utviklingen får også konsekvenser for den framtidige dimensjoneringen av barnehage- og skoletilbudet, og er noe som må vurderes i tråd med befolkningsutviklingen.

Tjeldsund skal være en god kommune og bo og vokse opp i, og barn og unge er en høyt prioritert gruppe i befolkningen. I arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel vil det være viktig å fokusere på virkemidler som fremmer fysisk aktivitet, sunt kosthold og god psykisk og fysisk helse og livskvalitet. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten vil ha en viktig rolle i arbeidet med å fremme god helse hos barn og unge. Kommunen har et variert tilbud av lag og foreninger, og på slutten av 2019 ble Tjeldsund idrettsråd stiftet. Idrettslagene skal jobbe sammen til det beste for idretten og innbyggerne i kommunen, og alle lag og foreninger er viktige samarbeidspartnere i arbeidet med folkehelse, fritidsmuligheter og fritidsbehov.

Tjeldsund kommune deltar i program for folkehelse, der kommunen samarbeider med Harstad, Kvæfjord og lbestad om prosjektet «systematisk tverrfaglig utviklingsarbeid for ungdom i Sør-Troms». Program for folkehelse har som hovedmål å fremme befolkningens psykiske helse og livskvalitet, der barn og unge er en prioritert målgruppe. Å skape gode oppvekstvilkår og trygge rammer for barn og unges oppvekst og utvikling er en av de viktigste oppgavene i samfunnet. Program for folkehelse skal legge til rette for en kunnskapsbasert utvikling av arbeidsmåter, tiltak og verktøy, som senere skal deles slik at kunnskapen og erfaringene som utvikles kommer alle kommunene til gode.

Tjeldsund kommune har et variert næringsliv med offentlige bedrifter, store og små private aktører, samt landbruk, reindrift og et variert tilbud av handel. Kommunen selv er en av de største arbeidsgiverne. Det foregår en spennende utvikling i hele regionen i dag. Forsvaret øker aktiviteten med utbygging av Evenes Flystasjon og Ramsund Orlogsstasjon. Det er vedtatt at Norges Brannskole skal utvides og det skal etableres et fagskoletilbud for sikkerhet og beredskap ved skolen på Fjelldal. Det er over statsbudsjettet vedtatt midler til å fortsette utbyggingen av Hålogalandsvegen, og Rødskjær havn og næringspark er under utvikling. Kommunen har i tillegg flere industriområder, samt store og innovative bedrifter som arbeider innenfor blant annet havbruksnæringen. Utviklingen i regionen vil gi positive ringvirkninger for kommunen, og hvordan Tjeldsund skal utnytte dette vil være et viktig tema i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel. Sammen med næringslivet må vi reflektere over behovene for næringslivet i dag og i framtiden. Hvilke muligheter og utfordringer finnes, hvilken kompetanse vil vi trenge, og hvordan kan vi på best mulig måte sørge for et bærekraftig næringsliv som gir gode og trygge arbeidsplasser.

Det er i dag en utfordring med rekruttering av fagkompetanse til kommunen, og virkemidler for økt rekruttering skal i prosessen med kommuneplanens samfunnsdel utredes. For å være en attraktiv kommune å søke seg til, og øke andelen tilflyttere er det blant annet viktig med et variert tilbud av boenheter og gode nærmiljøer. Kommunen må kunne tilby byggeklare tomter, eneboliger, flermannsboliger og leiligheter. I tillegg må god areal- og samfunnsplanlegging sørge for å motvirke sosial ulikhet i kommunen, skape gode bomiljø med universell utforming i fokus.

Erfaringer fra norske kommuner viser at satsning på stedsutvikling kan bidra til å utvikle kommuneorganisasjonen og styrke kommunen som samfunnsutvikler. Kommunen, gårdeiere, foreninger og næringsaktører kan i fellesskap arbeide for å gjøre Tjeldsund kommune en attraktiv kommune for alle som bor her i dag og i framtiden. Vi skal i prosessen med kommuneplanens samfunnsdel finne ut av hvordan Tjeldsund kommune kan legge til rette for en bærekraftig utvikling av lokalsamfunnet med fokus på trivsel, trygghet, bolyst og næringsutvikling, samtidig som vi ivaretar miljøhensynet.

I den kommunale planstrategien for Tjeldsund kommune 2020-2024 er det vedtatt at behovet for en kommunedelplan for klima, miljø og energi skal vurderes i prosessen med kommuneplanens samfunnsdel. Klimaendringene krever i dag en større oppmerksomhet og en mer målrettet samfunns- og arealplanlegging enn tidligere. Tjeldsund kommune vil i sitt arbeid med kommuneplanen følge de statlige planretningslinjene for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning. I kommende planprosess med kommuneplanens samfunnsdel skal det gjøres vurderinger av hvordan klimaendringene vil påvirke Tjeldsund kommune. Vurderingene skal bygge på en analyse av nåsituasjon og framskrivninger, slik at vi videre kan utarbeide tiltak som kan gjennomføres på kort og lang sikt. Ved å beregne risiko, sårbarhet og ulemper kan vi med klimatilpasning gjøre samfunnet bedre rustet og forberedt på klimaendringene. Gjennom klima- og energiplanlegging vil vi utarbeide tiltak og virkemidler for å redusere utslipp av klimagasser, og ta hensyn til effektiv ressursbruk for samfunnet.

Tjeldsund kommune er i dag en del av forvaltningsområde for samisk språk. Dette innebærer i hovedsak at samisk og norsk er likestilte språk, og innbyggere har rett til å bli betjent og få svar på samisk når de henvender seg til offentlige etater. Innbyggerne har også flere rettigheter til opplæring i og på samisk språk. Innlemmelsen i forvaltningsområde bidrar også til at det samiske perspektivet blir styrket i kommunens organisasjon/virksomhet. Naturgrunlaget for samisk språk og kultur, næringsutvikling og samfunnsliv må fortsettes å sikres, blant annet ved å inkludere reindriftshensynet i planleggingen framover. Reindrift er en arealavhengig næring og er ofte en forutsetning for utvikling av samisk språk og kultur. Tjeldsund kommune har viktige samiske kjerneområder, og det er vitale samiske miljøer i kommunen som sørger for stor aktivitet innenfor samisk språk og kultur. I kommuneplanens samfunnsdel skal det legges strategier og mål for å videre styrke utviklingen av samisk språk og kultur i kommunen.

AREALSTRATEGI

I forbindelse med kommuneplanens samfunnsdel skal det utarbeides en arealstrategi. Arealstrategien skal bidra til å binde samfunnsdel og arealdel bedre sammen fordi arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel skal speiles og vises i arealdelen. I prosessen vil det blant annet vært viktig å se på sammenhengen mellom bosettingsmønster, befolkningsvekst og arealbehov, få en bedre oversikt over utbyggingsarealet som kommunen har i dag, samt evaluere om avsatte områder er dekkende for det framtidige behovet. I tillegg vil analyser av næringsutviklingen bidra til å belyse både behovet for nye områder, men også hvilke områder som bør sikres gjennom vern. En tydelig arealstrategi skal legge føringer for arbeidet med kommuneplanens arealdel, og sørger for tidlig involvering fra berørte parter.

4.3 VIDERE UTREDNINGSBEHOV.

Som en del av kommunesammenslåingsprosessen ble det utarbeidet en felles visjon for nye Tjeldsund kommune. «*Sammen skaper vi livskraftige samfunn som fremmer vekst, opplevelser og folkehelse*». Visjonen forteller noe om den desentraliserte strukturen som en styrke, og som grunnlag for økt bolyst og næringsetableringer i *hele* kommunen. I forbindelse med kommunesammenslåingen ble det bestemt at det skulle etableres kommunedelsutvalg for å styrke nærdemokratiet i den nye kommunen.

Tjeldsund kommune har i dag fire kommunedelsutvalg som representerer alle bygdene i kommunen, og som er nøkkelfaktorer i arbeidet mot kommunens visjon. Det er ikke forventet at Tjeldsund vil få den store befolkningsvekst fram mot 2050, og ifølge befolkningsframskrivninger fra Statistisk sentralbyrå kommer veksten fra personer innenfor aldersgruppen over 65 år. Dette er en spådd skjebne for mange av distriktskommunene over hele landet. Tjeldsund kommune må bruke de virkemidler tilgjengelig for å motvirke konsekvensene sentraliseringen kan for oss, og samtidig følge befolkningsutviklingen slik at vi har en bærekraftig dimensjonering av det kommunale tjenestetilbudet. Det er likevel stor grunn til å tro at den økte aktiviteten i regionen og i kommunen vil skape positive ringvirkninger for Tjeldsund. I kommuneplanens samfunnsdel skal vi derfor fokusere på:

- Tjeldsund kommune skal legge bærekraftsmålene til grunn i sin samfunns- og arealplanlegging.
- Tjeldsund skal være en god kommune å bo og leve i. Barn og unge skal ha gode oppvekstvilkår, ha et godt barnehage- og skoletilbud og et variert fritidstilbud som er tilgjengelig for alle. Vi skal være en trafiksikker kommune med fokus på å trygge barnas bruk av sykkel og gange, fremme sikker skolevei og hindre trafikkfarlig foreldrekjøring.
- Kommunen og næringslivet skal sette seg felles mål for å øke rekruttering av viktig kompetanse og sørge for økt verdiskapning i næringslivet. Kommunen må videre sikre at vi har et variert tilbud av boenheter i gode bo- og nærmiljøer.
- Det skal være trygt å bli eldre i kommunen vår, og implementering av kvalitetsreformen «Leve hele livet» skal bidra til at kommunesamfunnet blir et mer aldersvennlig samfunn som er universelt utformet og tilgjengelig for alle.

4.4 UTREDNINGER SOM SKAL GJENNOMFØRES

- Analyse av FNs 17 bærekraftsmål – Hvordan kan Tjeldsund implementere FNs bærekraftsmål i sin planlegging
- Klimaendringer – Dagens situasjon og framskrivninger. Hvordan kan Tjeldsund kutte i klimagassutslipp. Hvordan tilpasser vi oss klimaendringene?
- Barn og unges oppvekstvilkår – Hvordan legge best til rette for at alle barn i kommunen får en god og trygg oppvekst.
- Næringsutvikling – Hvilke behov har næringslivet i dag og i framtiden, samt hvordan sikre naturgrunnet for samiske næringer.
- Kartlegging av kommunens framtidige behov for hjemmetjenester og institusjonsplasser
- Kompetansebehov i dag og framtiden – Hvordan øke rekruttering til kommunen.
- Utrede behovet for en samlet boligpolitikk

FOKUSOMRÅDER

«SAMMEN FOR HVERANDRE» - - ET SAMFUNN FOR ALLE

- BÆREKRAFTIG BYGDEUTVIKLING
- TRYGT OG GODT Å BO OG LEVE I TJELDSUND, FOR ALLE
- VERDISKAPNING OG NÆRINGSUTVIKLING
- KUNNSKAP OG KOMPETANSEUTVIKLING

